OBSAH

Věnování 6

Předmluva 7

I. OBECNÁ ČÁST

1 Anatomie selární krajiny
Ondřej Naňka, Veronika Němcová 12
1.1 Vymezení krajiny 12
1.2 Kostní anatomie 13
1.3 Sinus sphenoidalis 14
1.4 Průběh a. carotis interna a její úseky 17
1.5 Dura mater v oblasti selly 18
1.6 Sinus cavernosus 18
1.7 Nervus opticus, chiasma opticum, tractus opticus 20
1.8 Hypothalamus a hypofýza 21

2 Hypothalamus a hypofýza
Filip Gabalec 24
2.1 Hypothalamus 24
2.2 Hypofýza 27

3 Epidemiologie a klasifikace hypofyzárních adenomů
Mikuláš Kosák 34
3.1 Epidemiologie 34
3.2 Klasifikace hypofyzárních adenomů 34

4 Histologie hypofýzy
Jiří Soukup 38
4.1 Základní laboratorní metody v patologii hypofýzy 38
4.2 Klasifikace adenomů hypofýzy 39
4.3 Adenomy v přehledovém histologickém barvení 41
4.4 Imunohistochemické vlastnosti adenomů hypofýzy 43
4.5 Jednotlivé subtypy adenomů hypofýzy 45
4.6 Prognostické znaky adenomů hypofýzy 47
4.7 Další patologické procesy v oblasti sella turcica 48

5 Hypofyzární adenomy: klinické projevy a endokrinologické vyšetření 49
5.1 Akromegalie
Václav Hána 49
5.2 Cushingova choroba
Michal Kršek 53
5.3 Prolaktinomy
Jana Ježková 58
5.4 Gonadotropinomy a klinicky afunkční adenomy
Filip Gabalec 60
5.5 Tyreotropin produkující adenomy
Filip Gabalec 62
5.6 Hypopituitarismus
Jan Čáp 63

6 Neurooftalmologie ve vztahu k adenomům hypofýzy
Pavel Diblík 67

7 Oční vyšetření u selárních lézí
Pavel Diblík 74

8 Neurologické vyšetření a příznaky ve vztahu k selární krajině
Ilona Skalková 81
8.1 Nervus opticus 81
8.2 Okohybné nervy 81
8.3 Nervus trigeminus 82
8.4 Hydrocefalus 82
8.5 Hodnotící škály poruch vědomí a kognice 83

9 Radiodiagnostické vyšetření adenomů hypofýzy
Tomáš Belšan 86
9.1 Modality užívané pro diagnostické zobrazení selární krajiny 86
9.2 Selárně a paraselárně zobrazované anatomické struktury ... 86
9.3 Zobrazení mikroadenomu hypofýzy 88
9.4 Zobrazení makroadenomu hypofýzy 89
9.5 Předoperační navigace a intraoperační zobrazení MR 92
9.6 Pooperační zobrazení u adenomu hypofýzy 93
9.7 Závěr 94

10 Diferenciální diagnostika při zobrazení expanzivních procesů v selární a paraselární krajině
Tomáš Belšan 96
10.1 Anatomický přístup k diferenciální diagnostice selárních expanzivních procesů 96
10.2 Expanzivní procesy vycházející z epitelu Rathkeho výchlipky 96
10.3 Expanzivní procesy vycházející z mozkových plen 99
10.4 Expanzivní procesy vycházející z cévních struktur 101
10.5 Expanzivní procesy vycházející z lební baze 101
10.6 Expanzivní procesy supraselární krajiny (hypothalamus, chiasma) 104
10.7 Závěr 105

II. LÉČBA ADENOMŮ HYPOFÝZY

11 Observace adenomů hypofýzy
David Netuka 108
11.1 Neurochirurgické sledování 108
11.2 Endokrinologické sledování 112
11.3 Oftalmologické sledování 112
11.4 Observace po operaci afunkčního adenomu hypofýzy 112

12 Endokrinologická léčba 113
12.1 Akromegalie
Václav Hána 113
12.2 Léčba Cushingovy choroby
Michal Kršek 116
12.3 Prolaktinomy
Jana Ježková 120
12.4 Gonadotropinomy a klinicky afunkční adenomy
Filip Gabalec 123
12.5 Tyreotropin produkující adenomy
Filip Gabalec 125
12.6 Substituční léčba hypopituitarismu
Jan Čáp 125

13 Neurochirurgická léčba 130
13.1 Historie
Jaroslav Plas 130
13.2 Transkraniální operace adenomů hypofýzy
Vladimír Beneš 132
13.3 Mikroskopická technika transsfenoidálního přístupu
Pavel Buchvald 139
13.4 Endoskopická technika operace
Václav Masopust 144
13.5 Rozšířené přístupy při transnazálních resekcích adenomů hypofýzy
Radim Lipina, Petr Matoušek 154
13.6 Indikace pro operace adenomu hypofýzy
David Netuka 169
13.7 Výsledky operací u afunkčních adenomů
Martin Májovský 176
13.8 Výsledky operací u funkčních adenomů
David Netuka 179
13.9 Intraoperační zobrazení při operacích adenomů hypofýzy
David Netuka 186
13.10 Perioperační neurochirurgická rizika a komplikace
Martin Májovský 194
13.11 Perioperační endokrinologická péče o pacienty s adenomem hypofýzy
Mikuláš Kosák 199
13.12 Rinologické komplikace chirurgické léčby adenomů hypofýzy
Jaromír Astl, Daniel Kovář, Tomáš Filipovský 204

14 Radiační léčba 211
14.1 Radioterapie adenomů hypofýzy
Tomáš Kazda, Pavel Šlampa 211
14.2 Radiochirurgická léčba adenomu hypofýzy pomocí Leksellova gama nože
Roman Liščák 216
14.3 CyberKnife v léčbě adenomů hypofýzy
Štefan Reguli, Jakub Cvek, Jan Krajča 225
14.4 Radiochirurgická léčba selárních expanzí pomocí systému Novalis
Miroslav Kaiser 229

15 Týmová péče o pacienty s adenomy hypofýzy
Josef Marek 232

Přehled použitých zkratek 233
Seznam ilustrací 235
Medailonek hlavního autora 241
Rejstřík 243